

1 JANUARI 1933.

AFLEVERING 9

NADRUUK VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE :

J. HEIMANS. AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE :

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE :

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

NAAR DE CAMARGUE.

De naam zilverreiger heeft voor de meeste vogelmenschen wel een heel bijzonderen klank. Je denkt daarbij aan een of ander aardisch paradijs, aan een vogeldorado ergens in het Donaubekken, aan het beroemde Kisbalaton aan het Plattenmeer of aan de moeraswildernissen van de Dobroedsja. Van elken ornitholoog is het een lieve wensch, eens een zilverreigerkolonie te bezoeken en toen wij dan ook dit voorjaar naar de Camargue trokken, stond de zilverreiger bovenaan op ons programma. Nu lees je in alle boeken, dat de kleine zilverreiger broedt in de Rhône-delta, maar toen wij bijna een week door het uitgestrekte gebied hadden gezworven en van alle kanten hoorden dat de zilverreigers, welke wij daar elken dag zagen, zich daar alleen ophielden „pour la nourriture” en er stellig niet nestelden, scheen het, alsof we het bezoeken van een kolonie van deze fraaie reigers zouden moeten missen. Ga nu maar eens zoeken in een gebied zoo uitgestrekt, zoo onbegaanbaar, dat je minstens een paar maanden noodig zoudt hebben, om je eenigszins te oriënteren, wat de nederzettingen der verschillende Camargue-broedvogels betreft. Het bleek ook al gauw, dat we van de bewoners van dit prachtige delta-land niet heel veel steun zouden mogen ver-

wachten in het zoeken en opsporen van broedplaatsen van steltkluten, purperreigers, lachzeewaluwen, baardzeewaluwen, kwakken en zilverreigers. De Franschen weten in het algemeen zelf niet wat er huist, stellen er ook niet genoeg belang in. Alleen als het jachtdieren betreft, kunnen ze je aanwijzingen geven en alles wat we van de avifauna van de Camargue weten, danken we aan enkele onderzoekers, aan een handjevol Camargue-reizigers, waarvan de Franschen zelf niet het grootste deel uitmaken. Aan een inventarisatie zijn ze dan ook nog niet toe, al wordt er de laatste

foto Tr. Dekker.

Fig. 1. Een prachtige groep zware abeelen. Ile des Pilots. Camargue. Mei '32.

jaren veel belangrijk werk gedaan door de „Société Nationale D'Acclimatation de France". Het valt dan ook niet te verwonderen, dat een gebied van een dergelijke bodemgesteldheid en uitgestrektheid nog tal van geheimen herbergt. Het is zeer schaars bevolkt, er zijn bitter weinig wegen en vrijwel geen vervoermiddelen, er is nergens goed drinkwater, in den zomer wordt de geheele streek vrijwel onbewoonbaar door de muskieten, de aaneenschakeling van talloze marais (zoetwaterplassen en moerassen met een weelderige vegetatie) en étangs (zoutwatermeren en plassen zonder plantengroei) de moeilijkheden met de voedselvoorziening, de ongemakken welke voortvloeien uit de terreingesteldheid; al deze omstandigheden zorgen er wel

voor, dat het doorkruisen en bereizen van de Camargue het karakter gaat dragen van een echte expeditie, een exploratietocht die heerlijke verrassingen kan brengen. Zelfs in ons landje, waar door jarenlange, populair-wetenschappelijke voorlichting een ras gekweekt werd van enthousiaste leeken en amateurs kun je, ofschoon het dicht bevolkt, misschien zelfs te dicht bevolkt en goed doorsnuffeld is, nog ontdekkingen doen. Zoo vonden wij verleden jaar een vrij goed bezette klutenkolonie op een onbekende zandplaat en dit voorjaar zelfs twee nieuwe purperreigerkolonies, nederzettingen, die stellig al lang bestonden, maar nog niet bekend waren.

foto Jan P. Strijbos.

Fig. 2. en even daarna stonden we voor het bosch, waarin de Kwakken en Zilverreigers nestelden.

We kregen tenslotte toch een paar aanwijzingen omtrent de zilverreigers en vol goeden moed vertrokken we naar het gedeelte waar ze volgens de geruchten moesten broeden. De eerste plaats was mis. Daar hadden ze wel genesteld, maar door het kappen der boomen, werden de vogels verdreven. Toen maar weer verder gezocht. Wat een heerlijk spannend werk: te gaan zoeken naar een zilverreigerkolonie, een „Héronnière” zooals de Franschen zeggen. Vooral als je tenslotte succes hebt, je gaat merken, dat elke stap je dichter bij het langgezochte brengt. Telkens zagen we zilverreigers overkomen, allemaal verdwijnend in de zelfde richting. Volgens onze kaart moesten we dicht bij de oevers van de Rhône zijn. We passeerden een prachtige

groep bijzonder hooge en zware abeelen, waaruit een scharrelaar wegvloog en even daarna stonden we voor het bosch waarin de kwakken en zilvereigers nestelden. Dit bosch, voornamelijk bestaande uit wilgen, elzen, haagbeuken en enkele acacias, vormt de begroeiing van een vrij groot en langgerekt eiland dat in de Rhône ligt. Daar al het opgaande hout echter in het water staat, krijg je niet den indruk van een eiland, vooral ook niet doordat de Rhône zelve steeds onzichtbaar blijft door den boschzoom. De bewaker van de „Héronnière”, een stevige jonge kerel, was gauw gevonden. Zonder een woord te zeggen en voordat we hem het doel van onze komst hadden kunnen duidelijk maken, ging hij onmiddellijk zijn reusachtige waterlaarzen halen en wees ons de plaats, waar we het waterbosch konden binnendringen. Het karakter van het terrein herinnerde me direct weer aan de voortreffelijke foto's van Bernatzik in zijn schitterend boek „Ein Vogelparadies”. Ja, dit was het terrein van de Balta, het oord waar de gekuifde aalscholvers, de ralreigers, kwakken en zilvereigers broeden. Aanvankelijk ging alles goed, het water was niet zeer diep en reikte slechts tot even over de knieën, er was een soort pad door het dichte hout en door de spanning waarin we verkeerden bemerkten we ternauwernood de wolken muskieten, die voor ons opzoemden. Maar allengs werd het water dieper, overal onder water lagen kris en kras de omgevallen stammen en stronken, de taaie wilgentakken boven water maakten bijna elke beweging onmogelijk, hielden ons tegen en bemoeilijkten het voortgaan niet weinig. Met elken stap werden de muskieten talrijker, ze bedekten alle onbekleede lichaamsdeelen, kropen in je neus en ooren, en als je den mond even opende vlogen ze ook hierdoor naar binnen. We ploeterden en baggerden, beschadigden onze voeten en beenen niet zuinig aan de hindernissen onder water en wat er nog boven den waterspiegel uitstak, werd gestoken en geprikt door het muskietenleger. Twee weken na dezen tocht door dit helsche bosch, waar het zoo paradijsachtig mooi was, en al lang en breed weer thuis in Holland, waren onze beenen en armen nog dik en gezwollen en pijnlijk door de „piques de moustiques”. De vrouwelijke leden van ons gezelschap konden ons dan ook niet in het bosch volgen, maar moesten aan den rand van het moeraswoud wachten op onzen terugkeer. Zij stelden zich tevreden met te kijken naar de evoluties der vele zilvereigers en kwakken, die, door ons geploeter verjaagd, boven de kolonie rondvlogen of weer neerstreken en met te luisteren naar de opgewonden kreten welke wij slaakten. We hoorden wel telkens vleugelge-ruisch van kwakken en reigers, die van hun nesten opvlogen, maar van de dieren zelf zagen we in den beginne maar bitter weinig. Alle boomen stonden al dik in het blad, er heerschte onder dit dichte bladerdak een schemerig duister en een tropische broeihitte: vochtig, beklemmend, droefgeestig. We worstelden ons door deze rimboe, zoekend naar een open gedeelte, waar we beter licht zouden krijgen, strompelend, elkaar toeroepend. De bewaker had ons verteld, dat er dit jaar in totaal 500 nesten waren geteld en toen wij eens een paar steekproeven namen, konden we constateeren dat er ongeveer evenveel nesten van kwakken als reigers waren. Een flinke els leek ons geschikt toe om te beklimmen. Er lagen vijf nesten in, twee van kwak en drie van zilvereiger. De omvang der nesten viel ons nogal tegen; voor zulke flinke vogels als kwakken en

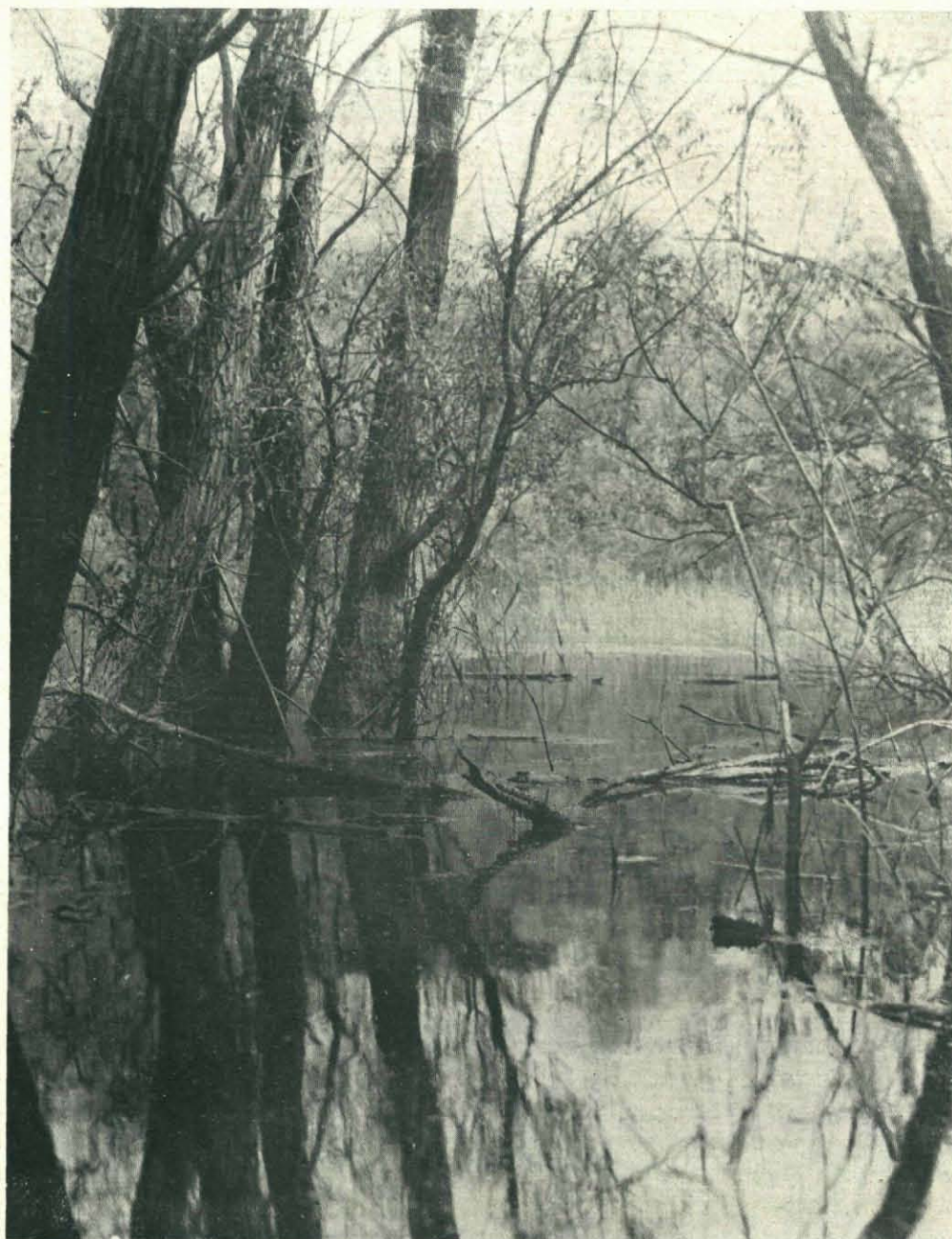

foto Jan P. Strijbos.

Fig. 3. *Een open gedeelte in het Zilverreigerboscamargue. Mei 1932.*

zilverreigers toch zijn, waren ze bepaald klein te noemen en ook niet erg solide. In sommige nesten kon je van beneden af de eieren of jongen door het fragiele takkenbouwsel zien schemeren. Boven in den top van onzen boom konden we op ons gemak de inventaris der verschillende nesten bekijken. Vlak naast onzen boom stond een groote, geheel doode boom die een aantal nesten droeg en ook in de andere boomen in onze omgeving ontdekten we nesten. De meeste nesten bevatten eieren of kleine, pasgeboren jongen; de zilverreigertjes in een wit donspakje met zwarte oogen en

foto Jan P. Strijbos.

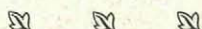
Fig. 4. Jonge Kleine Zilverreigers. Ile des Pilots, Camargue. Mei '32.

donkere pooten, de jonge kwakken meer grijs en grauwwachtig en met groenachtige pooten, waardoor ze gemakkelijk van elkaar waren te onderscheiden.

Het klimmen met ontbloote beenen was een ware marteling. Het had echter dat voordeel dat we eenmaal boven, geen hinder meer hadden van die ontelbare muskieten. We lieten een lang touw zakken en daarmee konden we de camera's en filmtoestel naar boven hijschen. Onze confrater beneden, die ons hielp met het aangeven van een en ander stond echter al dien tijd dat wij bezig waren met het maken der foto's, hulpeloos prijsgegeven aan den steek- en zuiglust der muskieten. Hij zag zoo goed als niets, moest geduldig wachten, totdat wij al onze platen hadden vershoten. Vanuit de hoogte toonden wij hem een ei van een kwak en van een zilverreiger: bleek blauwe

eieren, die elkaar in grootte niet veel ontlopen, maar belangrijk kleiner zijn dan de eieren van den blauwen reiger. Later zagen we ook nog een nest van den ralreiger. Er waren jongen van ongeveer een week oud: prachtige goudgele diertjes, echte reigertjes. Er waren slechts twee nesten van den ralreiger en de bewaker meende dat ze hoe langer hoe zeldzamer werden. Tot onze spijt mochten we de oude ralreigers niet waarnemen. Als we ons even konden stilhouden, wat met die ellendige muskieten zoo goed als ondoenlijk was, kwamen de reigers en kwakken direct terug op de nesten en konden we deze zeldzame vogels van heel nabij gadeslaan. Vooral die reinwitte reigers zijn buitengewoon mooi, prachtig van houding en beweging, sierlijk en elegant. Daar had je graag wat muskietensteken voor over. Graag had ik hier nog eens een poging gewaagd, om de oude vogels op en bij de nesten te fotografeeren. Maar zooiets kost voorbereiding en veel tijd. En bovendien was het nu al te laat in het voorjaar. Het dichte blad der boomen maakte het licht wel zeer onvoldoende en vooral dat gezeefde licht is hinderlijk. Maar al was het ons niet mogelijk om ook de oude vogels voor de lens te krijgen, we waren toch meer dan voldaan. En toen we 's avonds weer in Arles arriveerden, vermoeid, verbrand en onder de insectensteken, en onze gewoonte getrouw in ons stamrestaurant „la Grappe”, in de wandeling „het Grapje” genoemd, het avondmaal gebruikten, waren we nog geheel vervuld van de onvergetelijke uren, welke wij daar in het zilverreigerbosch mochten doorbrengen.

JAN P. STRIJBOS.

VERSIERDE NESTEN.

Ik herinner mij nog als den dag van gisteren, hoe Steenhuizen en ik nu bijna veertig jaar geleden in stomme bewondering stonden bij een nestje van het strandple-viertje in den polder het Noorden. Het was ontroerend mooi „versierd” met roze schelpjes van Tellina, „kindernageltjes” noemden we ze indertijd. Wanneer ge de moeite neemt, om den eersten jaargang van De Levende Natuur nog eens in te zien, kunt ge vinden, hoezeer we onder den indruk waren, zoo zelfs dat Nachtwacht en Parthenon er bij te pas kwamen. Ook schaam ik mij niet te erkennen, dat ik nog altijd hoop, dat vreugde aan schoonheid, dat kunstdrift ook bij de dieren aanwezig kunnen zijn als vorm van besef.

Trouwens, de daden der preeelvogels van Nieuw Guinea en Nieuw Holland wijzen al wel heel sterk in deze richting. Hier geldt de versiering niet de nesten, maar de plek, waar de dieren zingen en baltsen, dus een opeenhooping van wat wij kunst-uitingen zouden noemen. Maar omdat al de vogels van dezelfde soort deze handelingen verrichten op vrijwel dezelfde manier neemt men aan, dat deze handelingen „instinctmatig” geschieden.

Het versieren van nesten bij onze vogels lijkt echter meer individueel te zijn en vooral bij de grondbroeders zien we binnen een en dezelfde soort een groote ver-